

de goederenbeweging een onverschoonbare leemte, indien zij niet als sluitstuk heeft de medeopneming in natura, voor zoover deze mogelijk is. Een beroep op een buiten het magazijnbeheer staande commissie is hier principieel ontoelaatbaar, omdat zij een afwenteling beteekent van de verantwoordelijkheid, die in strijd is met het wezen der accountants-functie. Waarbij hier nog komt, dat zij ook uit een oogpunt van besparing feitelijk geen zin heeft; hetgeen de hierbedoelde afzonderlijke commissie te verrichten heeft, kan haar zonder bezwaar worden bespaard door de medewerking van den accountant of diens assistenten. Deze medewerking behoeft in beginsel niet plaats te vinden, en kan ook practisch grootendeels niet geschieden op den balansdatum; zij kan over den loop van het jaar worden verdeeld, omdat het toezicht daardoor tevens aan doeltreffendheid wint.

Ten slotte nog een enkel woord over Dr. Belle's verzuchting:

„Van Reder's ridder- en redelijkheid merk ik in deze „critiek niet veel; dat stemt spijtig”.

Ik moet er ernstig bezwaar tegen maken, dat de heer Belle mij op weinig elegante wijze langs een omweg van onridder- en onredelijkheid beticht. Want dit bedoelt hij toch.

Ik heb niet anders gedaan dan een naar mijn oordeel voor mijn medestanders en mij grievend proefschrift, hetwelk is aangekondigd als een uitvloeisel van aan de Handelshoogeschool gedoeeerde opvattingen, bestrijden. Weliswaar is in dit proefschrift verschillende malen lof toegezwaard aan de „Amsterdamsche School”. Maar daartegenover bevat het een naar mijn inzicht volkomen ongemotiveerden en met dezen lof geheel strijdigen aanval op deze school in den ergsten vorm, dien men zich eigenlijk denken kan.

H. R. REDER

BELASTINGVRAAGSTUKKEN

Red. P. K. NIEKERK

(Bijdragen en mededeelingen zende men aan den Secretaris der Redactie)

Waardeering van voorraden in verband met de toepassing van de Wet op de Inkomstenbelasting

Bij de behandeling van de vraag: wat is winst, bezien van uit het oogpunt van de bepalingen van de Wet I.B., vormt uit den aard der zaak het hierboven genoemde vraagstuk omtrent de waardeering van voorraden een belangrijk element.

Vooraf zij opgemerkt, dat er een tijd geweest is, dat dit vraagstuk van heel wat meer actueel belang was dan thans: ten tijde der O. W. belasting speelde het een groote rol. Als oorzaken daarvoor zijn te noemen:

het hooge tarief dezer belasting; het groote belang om de winsten der afzonderlijke jaren zoo juist mogelijk te bepalen (in verband met het tijdstip van de invoering dezer wet en ook met dat van de beëindiging). En verder vooral ook nog de omstandigheid, dat de groote veranderingen in de waarde van het geld geheel nieuwe balansvraagstukken aan de orde brachten.

Het bovenstaande neemt m.i. niet weg, dat het vraagstuk van de waardeering van voorraden als element van het fiscale winstbegrip ook thans nog van voldoende belang te achten is, om daaraan een bespreking te wijden.

De Wet I.B. geeft geen enkel voorschrift omtrent de wijze van waardeering van voorraden; zulks in overeenstemming met

het algemeene beginsel om bij de bepaling der bedrijfswinst als belastbaar object zooveel mogelijk aanpassing aan de practijk van het bedrijfsleven te verkrijgen.

Het vraagstuk heeft nadere begrenzing gekregen door het ontstaan van jurisprudentie, als gevolg van verschil van inzicht omtrent de interpretatie der wet, op dit punt, tusschen belastingplichtigen en de belastingadministratie. Er bestaat over deze kwestie zelfs een vrij groote hoeveelheid jurisprudentie. Bij de bestudeering daarvan lijkt het op het eerste gezicht een vrijwel hopelooze taak om deze bonte verscheidenheid van gevallen eenigermate te systematiseren. Bij nader inzien echter bleek het toch wel mogelijk enkele richtlijnen te trekken.

Een geschikte basis vond ik in een oude ministerieele resolutie van 2 Juni 1917. Hoewel deze destijds gegeven werd voor de O.W. belasting, is ze ongetwijfeld tevens van toepassing voor de Inkomstenbelasting. Deze resolutie luidt als volgt:

„Bij het berekenen der O.W.-belasting moet de methode, volgens welke de belastingplichtige de waarde zijner voorraden bepaalt, worden gevolgd, mits zij is volgens goed koopmansgebruik en de belastingplichtige niet blijkbaar van methode is veranderd om de winst over een belastingjaar te drukken.”

Thans allereerst iets omtrent dien eisch van „waardeering volgens goed koopmansgebruik”, een eisch, welke ook in de jurisprudentie telkens weer naar voren komt.

Uit den aard der zaak moeten er verschillende waardeeringssystemen zijn, welke geacht kunnen worden aan dezen eisch te voldoen. In de eerste plaats toch valt op te merken, dat de wijze van waardeering van den voorraad ten nauwste moet samenhangen met de functie, welke de voorraad in een bepaald bedrijf inneemt. Het zou dus zeer onlogisch zijn om aan te nemen dat er een uniform systeem voor de „waardeering van voorraden volgens goed koopmansgebruik” zou moeten bestaan.

Maar bovendien komen, ook indien het betreft de waardeering van voorraden in soortgelijke gevallen, in de practijk naast elkaar verschillende waardeeringssystemen voor, welke, elk voor zich, ook van wetenschappelijke zijde, voor- en tegenstanders vinden. Het wil mij voorkomen, dat het niet op den weg van den fiscus ligt om in deze materie partij te kiezen en dat er, in het algemeen, ruimte gelaten moet worden voor elk systeem, dat op een redelijken en objectieven grondslag berust.

De vraag moet dus gesteld worden, of dit standpunt, in hoogste instantie door den Hoogen Raad, inderdaad ingenomen wordt.

In het algemeen is dit m.i. zeker het geval. Wanneer men inzage neemt van de jurisprudentie op dit terrein, dan krijgt men den indruk, dat elk redelijk waardeeringssysteem, mits consequent toegepast, bij den Hoogen Raad bescherming vindt.

Om geheel juist te zijn, moet ik memoreeren dat de Hooge Raad in het verleden tegen één bepaald waardeeringsprincipe positief stelling heeft genomen; nl. tegen het z.g. „principe van den ijzeren voorraad”, dat ten tijde der O.W.-belasting herhaaldelijk ter sprake is gekomen. Daar dit vraagstuk indertijd in de vakliteratuur in den breedte is behandeld en het thans niet meer van actueel belang is te achten, heeft het m.i. weinig zin hierop verder in te gaan. Slechts zij aangestipt dat, terwijl de Hooge Raad aanvankelijk niet geheel afwijzend tegenover deze theorie scheen te staan, hij in latere arresten hierop is teruggekomen, terwijl een Arrest van 20 Juni 1923 principieel stelling nam tegenover deze theorie.

Een vraagstuk, dat in dezen tijd van dalende prijzen zeker wel van practisch belang is te achten is het navolgende: mag, bij de waardeering van handelsvoorraden, rekening gehouden worden met de verwachting, dat in de toekomst de prijzen nog verder zullen dalen?

Men kan wel als vaststaand aannemen, dat het fiscaal toe-

laatbaar is om bij daling van den marktprijs beneden den kostprijs eerstgenoemde als basis voor de waardeering te gebruiken. Een ministerieele resolutie van 11 Dec. 1918 zegt daaromtrent: „dat er, voor de toepassing der wetten op de O.W.- en de Inkomstenbelasting geen bezwaar bestaat, dat een belastingplichtige, die gewoon is geweest zijn voorraden te waardeeren tegen kostprijs, omdat hij in verband met den stand der marktprijzen mocht verwachten bij verkoop minstens den inkoopprijs te kunnen bedingen, bij daling van den marktprijs beneden inkoopprijs den marktprijs tot grondslag neemt bij het bepalen van de waarde zijner voorraden.”

Een soortgelijke opvatting is, met eenigen goeden wil, ook op te maken uit een Arrest van den Hoogen Raad van 22 Februari 1922, waarin de Hooge Raad o.m. overweegt:

„dat met de bedoelde regelen (d.i. de regelen van degelijk en eerlijk koopmansgebruik) niet in strijd is de opneming der voorraden tegen geschatte waarde, zelfs al gaat deze den kostprijs te boven.”

Nu is de uitdrukking „geschatte waarde” vrij vaag; men kan echter als zeker aannemen dat, wanneer er een marktnoteering bestaat, deze als „geschatte waarde” zeker in aanmerking zal komen. Uit de uitdrukking „zelfs al gaat deze den kostprijs te boven” kan worden afgeleid, dat waardeering tegen marktprijs evenzeer toelaatbaar is, wanneer deze onder den kostprijs ligt.

Indien nu echter de marktprijzen een steeds voortdurende tendens tot daling vertoonen, mag men dan hiermede bij het opmaken van de balans rekening houden door beneden de marktwaarde op den balansdatum te waardeeren? Een vraag, welke door zakenmensen herhaaldelijk gesteld wordt.

Wat de algemeene appreciatie hiervan betreft zal men natuurlijk voor- en tegenstanders vinden. Men kan zeggen: elke periode behoort zijn eigen conjunctuurwinsten te genieten; resp. zijn eigen conjunctuurverliezen te dragen. Verliezen geleden door daling der marktprijzen na den balansdatum behooren in de volgende boekperiode tot uitdrukking te komen.

Hiertegen is als argument te stellen: men moet aan den voorraad een waarde toekennen beneden zijn actuele waarde doordat de noodzakelijkheid, welke de instandhouding van het bedrijf voorschrijft, om voorraden aan te houden als direct gevolg medebrengt de waarschijnlijkheid, dat op dit object verliezen geleden zullen worden. Uit een oogpunt van conservatief bedrijfsbeheer is voor dit laatste standpunt m.i. veel te zeggen.

Welke houding neemt nu de fiscus hiertegenover in?

Een Ministerieele Resolutie van 26 Juli 1917 is in dit opzicht zeer welwillend. Aan den minister was de vraag gesteld, hoe te handelen indien de voorraad op de balans wordt opgenomen met inachtneming van de te verwachten loop der marktprijzen in de volgende boekingsperiode. Volgens den minister moet deze waardeeringwijze geacht worden te zijn volgens goed koopmansgebruik.

In denzelfden geest oordeelde ook de Hooge Raad in een Arrest van 29 Juni 1918.

Het komt mij voor, dat dit standpunt later door den Hoogen Raad verlaten is. In een arrest van 19 April 1922 werd nl. het navolgende geval behandeld:

Het betrof hier de waardeering van een bepaalden voorraad. Bij de behandeling van het beroepschrift was door den Raad van Beroep een waardeering hiervoor vastgesteld. De waarde op den balansdatum (hoe deze waarde werd vastgesteld wordt niet vermeld) werd gesteld op *f* 6000.—; echter werd toegestaan een aftrek van *f* 2000.— op grond van het feit, dat tengevolge van een afgesloten leveringsecontract waarschijnlijk een verlies op dezen voorraad zou geleden worden.

De Hooge Raad heeft, in zijn hierboven genoemd arrest, deze waardeeringwijze niet aanvaard, overwegende daaromtrent:

„dat toeh, door de op *f* 6000.— geschatte hoeveelheid goed „slechts voor *f* 4000.— in het belastbaar inkomen op te nemen „op grond, dat belanghebbende in de toekomst mogelijkerwijze „t.a.v. een zeker met een derde gesloten voorwaardelijk leveringsecontract een verlies zou lijden, de raad daadwerkelijk het „verschil tussehen *f* 6000.— en *f* 4000.— heeft behandeld als „een reservefonds en daarvoor aftrek heeft toegestaan, hetgeen „juist door artikel 11, laatste lid, der Wet op de Inkomstenbelasting wordt verboden.”

Hiermee is m.i. een te enge interpretatie gegeven. Men heeft hier het waardeeringsvraagstuk als zoodanig losgelaten en gezegd „hetgeen afgeschreven wordt beneden de actuele waarde op den balansdatum is een reserve.”

Het vraagstuk, zooals dit hier gesteld moet worden is m.i. niet dit: is het fiscaal toelaatbaar om voor mogelijke toekomstige verliezen reserves te kweken (dit kan op grond van de Wet I.B. natuurlijk niet) maar: is het volgens goed koopmansgebruik om bij de waardeering van voorraden rekening te houden met de redelijkerwijs te verwachten opbrengst, zooals deze uit factoren, welke op de balansdatum bekend zijn, is af te leiden.

Indien de Hooge Raad zijn standpunt, zooals dit uit bovengenoemd arrest blijkt, handhaaft, dan zal dit waardeeringsprincipe niet veel kans op succes hebben. Immers: het te verwachten verlies op een (zij het voorwaardelijk) reeds aangegaan leveringsecontract is een sterker sprekend argument voor een lagere waardeering dan een dalende tendens in de marktprijzen.

De tweede eisch, welke in de jurisprudentie naar voren komt is deze, dat er een waardeeringssysteem moet zijn, dat consequent in den loop der jaren wordt toegepast.

Deze eisch is in principe zeker billijk te noemen. Men voorkomt daardoor, dat willekeurige verschuivingen in de winsteijfers plaats vinden door veranderingen in het waardeeringssysteem.

Het ontbreken van een bepaald waardeeringssysteem doet zich vooral voor bij bedrijven, waar een regelmatige administratie ontbreekt. Hoewel het aantal van deze bedrijven, mede onder den zij het indirecten dwang van den fiscus, gaandeweg kleiner wordt, komt dit in de praetijk toch nog betrekkelijk veelvuldig voor. Blijkens de jurisprudentie is de opvatting, wat betreft de waardeering van voorraden deze, dat in dergelijke gevallen de belastingadministratie zelfstandig een waardeeringmethode mag toepassen, indien deze slechts op de regels van degelijk en eerlijk koopmansgebruik is gebaseerd. Deze methode kan den voorrang hebben boven de waardeeringmethode, die de belastingplichtige voor de winstberekening van een bepaald jaar wenscht te volgen zooals blijkt uit een geval, dat behandeld is in een arrest van 28 October 1925. Het betrof hier een bijzonder geval nl. de berekening van de bedrijfswinst over een bepaald jaar voor een exploitant van bouwterreinen, die geen regelmatige boekhouding voerde. De Inspecteur had voor de aanslagregeling een winstberekening gemaakt gebaseerd op een waardeering der bedrijfsobjecten aan het begin en het eind van het jaar volgens kostprijs.

De belastingplichtige teekende hiertegen appèl aan. Hij voerde als principieel bezwaar aan, dat het in dit geval niet aanging om de bedrijfsobjecten (bouwterreinen) tegen kostprijs te waardeeren, doordat er tussehen den datum van aankoop en dien van de balans vaak een periode van jaren ligt, terwijl deze objecten bovendien aan scherpe prijseschommelingen onderhevig zijn. Volgens hem moest men elk jaar op den balansdatum de waarde der alsdan aanwezige terreinen taxeren.

Nadat de Raad van Beroep den Inspecteur in het gelijk had gesteld overwoog de Hooge Raad ongeveer als volgt: de door appellaut ontwikkelde waardeeringmethode kan niet als de

eenige methode beschouwd worden, waarop het praedicaat „volgens degelijk en eerlijk koopmansgebruik” van toepassing is. Dit neemt niet weg, dat, wanneer belanghebbende inderdaad in zijn boekhouding het systeem van waardeering gevolgd had, dat thans door hem wordt verdedigd, de Raad van Beroep daarvan niet had mogen afwijken enkel omdat hij dat van den Inspecteur beter achtte, maar alleen wanneer gebleken was, dat het gevolgde systeem niet in overeenstemming was met de regelen van degelijk en eerlijk gebruik.

Daar echter belanghebbende geen bepaald waardeeringssysteem had, dat in den loop der jaren werd toegepast gold het hier slechts de keuze tusschen twee stelsels voor de winstberekening over een bepaald jaar en stond het den Raad van Beroep vrij op praktische gronden het stelsel van den Inspecteur te kiezen.

Ik wil niet treden in een beoordeeling van de in dit arrest ter sprake gebrachte waardeeringssystemen doch er slechts op wijzen dat in dit geval de door de belastingadministratie opgezette waardeeringmethode gehandhaafd werd, daar deze methode geacht werd te zijn volgens „degelijk en eerlijk gebruik”.

M.i. is dit een aannemelijk standpunt; wanneer de administratie van een belastingplichtige zoo gebrekkig is, dat zij geen waarborgen biedt voor een juiste berekening van het inkomen in den loop der jaren, dan moet de belastingadministratie door het vaststellen van normen o.a. betreffende de waardeering der voorraden een basis kunnen leggen waardoor een juiste berekening van het inkomen zooveel mogelijk verzekerd wordt.

Tenslotte nog enkele opmerkingen omtrent een wijziging van een tot dusver gevolgd waardeeringssysteem. Het is duidelijk dat de leider van een bedrijf door een veranderd inzicht of ook wel door bijzondere omstandigheden tot de conclusie kan komen dat het noodzakelijk is tot een ander waardeeringssysteem over te gaan. In verband met ons onderwerp rijst nu de vraag: wordt door den fiscus een dergelijke wijziging geaccepteerd indien dit medebrengt dat daardoor een lagere winst wordt berekend, althans voor het jaar, waarin het systeem gewijzigd wordt.

In het algemeen zou ik willen opmerken, dat voor dergelijke gevallen van de zijde van den fiscus als maatstaf zou moeten gelden: de overtuiging dat de belastingplichtige in deze al of niet te goeder trouw handelt. Indien de goede trouw inderdaad aanwezig geacht kan worden en het nieuw gekozen waardeeringssysteem op goede gronden berust, dan zal de fiscus zich daarbij moeten aansluiten, waarbij dan nog als voorwaarde gesteld kan worden, dat het nieuw gekozen systeem in de toekomst consequent zal worden toegepast.

Komt dit standpunt in de praktijk ook tot zijn recht? De hierboven reeds aangehaalde ministerieele resolutie van 11 December 1918 gaat zeer zeker in deze richting: de belastingadministratie sluit zich aan bij een gemotiveerde wijziging in het waardeeringssysteem.

In de gepubliceerde jurisprudentie worden enkele gevallen van dezen aard behandeld; bepaald markante uitspraken heb ik niet kunnen vinden. Een arrest van 27 Mei 1925 behandelt het geval (betreffende de O.W.-belasting) van een N.V., welke handel dreef in onroerend goed. Tot dusver had men als systeem voor de waardeering der onroerende goederen gevolgd: het taxeren van de reële waarde op den balansdatum. Voor het in bovengenoemd arrest behandelde jaar wilde de N.V. daarvan afwijken door het onroerend goed te waardeeren volgens de balanswaarde van het vorig jaar of tegen kostprijs; ondanks mogelijke waardestijging. In het bedoelde arrest wordt gezegd, dat een dergelijke afwijking voor een bepaald jaar ten nadeele van den fiscus niet kan worden geaccepteerd. Men krijgt

den indruk, dat het element van de goede trouw in dit geval niet geheel aanwezig geacht werd.

In een arrest van 16 Juni 1926 in een soortgelijk geval behandeld. Het betrof daarbij een huizenhandelaar (natuurlijk persoon). Deze had tot nu toe gevolgd het systeem van waardeering der huizen tegen kostprijs. Voor het betreffende jaar wenschte hij op twee nieuw gebouwde perceelen een bedrag af te schrijven. De Raad v. Beroep was daarmee niet accoord gegaan, daar „het in strijd was met het tot nu toe gevolgde systeem en de verandering niet door bijzondere omstandigheden gerechtvaardigd was.” De Hooge Raad ging niet principieel op deze zaak in.

Door den Raad van Beroep werd dus de overweging gesteld, dat de verandering in het waardeeringssysteem door „bijzondere omstandigheden” gerechtvaardigd moet zijn. Het is mogelijk, dat deze overweging in het speciale behandelde geval grond had, doch in het algemeen gaat deze eisch m.i. zeker te ver.

P. K. NIEKERK

**5e INTERNATIONAAL CONGRES VOOR
WETENSCHAPPELIJKE BEDRIJFSORGANISATIE**

Wij meenen in het belang van het accountantsberoep te handelen, als wij in ons blad de aandacht vestigen op bovengenoemd congres en de lezers opwekken tot deelneming daaraan.

Tot de bij dit congres samenwerkende organisaties behooren ook het *Nederlandsch Instituut van Accountants*, de *Nederlandsche Organisatie van Accountants*, de *Nederlandsche Bond van Accountants* en de *Vereeniging van Academisch gevormde Accountants*; de besturen dier vereenigingen hebben aldus blijk gegeven, dat zij den arbeid van deze congressen van groote beteekenis achten, ook voor de accountants. Er is op dit gebied door de accountants een groote achterstand in te halen; wel is de belangstelling voor de vraagstukken der organisatie gestadig groeiende, maar het algemeene inzicht, dat een groot deel dier problemen liggen op het arbeidsveld van den accountant, is er nog niet. Wij hopen, dat de Nederlandsche accountants de thans geboden gelegenheid om met den internationalen arbeid op dit gebied kennis te maken, zullen aangrijpen; daarvan zal naar wij vertrouwen, een stimulans uitgaan voor een versterkte belangstelling in de toekomst.

Hoewel wij reeds in het vorige nummer, door het inleggen van een afzonderlijk drukwerkje, de lezers in kennis stelden met de bijzonderheden der inrichting van dit congres, laten wij hier onder nog eens de voornaamste gegevens volgen, benevens enige mededeelingen, die men in het bovengenoemde drukwerk niet zal aantreffen.

Het Congres zal worden gehouden te Amsterdam van 18—23 Juli 1932, in het Koloniaal Instituut.

Het Nederlandsch Instituut voor Efficiency werd door het Comité International de l'Organisation Scientifique (C.I.O.S.) uitgenoodigd, om zich te belasten met de regeling.

Het C.I.O.S. bestaat uit vertegenwoordigers van Vereenigingen uit verschillende landen, die zich bezighouden met bestuuring van en propaganda voor wetenschappelijk bedrijfsbeheer. Er zijn een twintigtal landen aangesloten.

Het eerste Congres werd gehouden in 1924 te Praag, het tweede in 1925 te Brussel, het derde in 1927 te Rome, het vierde in 1929 te Parijs.

De belangstelling voor deze samenkomsten nam steeds toe. Te Praag waren nog slechts 9 landen vertegenwoordigd, te Brussel reeds 30, te Rome 36. Het aantal deelnemers, dat op